

Identifying the Factors Influencing Student-Teachers' Attitudes Towards Choosing Teaching as a Career Path

Sakineh hobbi gharatapeh^{*1}, *Leila firouzi*², *Mohammad Hassani*³, *Farzaneh durud*⁴

¹ Corresponding Author, Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: s.hobbi@urmia.ac.ir

Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: l.firouzi@urmia.ac.ir

³ Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: m.hassani@urmia.ac.ir

Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: Farzanedrud@gmail.com

ABSTRACT

Keywords:

choice of the teaching profession, student teachers' motivations, Teacher education, the teaching profession, professional identity, Career Path

1 .Corresponding author
✉ s.hobbi@urmia.ac.ir

Background and Objectives: Given the challenges in recruiting and retaining high-quality teachers, understanding motivations for entering the teaching profession is a fundamental necessity. The aim of the present study was to qualitatively explore the factors influencing the choice of teaching as a career among student teachers at Farhangian Universities in West Azerbaijan Province. Methods: The study employed thematic analysis as its analytical approach. Data were collected through semi-structured interviews with 32 student teachers (male and female) selected via purposive sampling, and were analyzed using MAXQDA software. Findings: Results from open, axial, and selective coding indicated that choosing the teaching profession is a multidimensional phenomenon shaped by the interaction of five main categories: (1) individual factors, focusing on personal interest, psychological security, and the desire for self-knowledge; (2) social factors, including social status, family influence, and aspiration to impact society; (3) cultural factors, emphasizing religious standing and spiritual sanctity; (4) economic factors, such as salary, benefits, and job security; and (5) environmental and professional factors, including occupational autonomy and school working conditions. Conclusion: The findings revealed that although economic and job security act as motivators, intrinsic motivations, altruistic values, and mission remain central in decisions to enter the teaching profession.

Cite this Article: hobbi gharatapeh, S., firouzi, L., Hassani, M., & durud, F. (2026). Identifying the Factors Influencing Student-Teachers' Attitudes Towards Choosing Teaching as a Career Path *The Journal of Theory and Practice in Teachers Education*, 10(18), 1-16. <https://doi.org/10>

Extended Abstract

Introduction

Teachers are playing an undeniable role in providing qualitative education and leading society towards prosperity. The quality of education depends on teachers' performance; therefore, teachers' work is the basis of reforming education in any country. The Fundamental Transformation Document of Education highlights the significant role of teachers and their special status among other professions. It underlines their critical role in accomplishing the goals of the official education system in Iran. Recognizing factors which encourage individuals to choose this profession is of particular importance, especially now when society is experiencing dramatic social and economic changes. Prospective teachers are different in terms of their personal characteristics, backgrounds, experiences, and motivation to teach. Therefore, it is essential to explore factors associated with teachers' willingness to perform this profession in order to understand how they influence students' motivation.

Research Question(s)

This study tries to answer the following research questions:

1. What are the factors that influence attitudes and decisions of student teachers at Farhangian University in relation to choosing the teaching profession?
2. Do male and female student teachers differ in terms of factors that influence their choice of teaching as a career?

Literature Review

International studies have identified three main categories of motives for choosing teaching as a career: intrinsic motives for self-realization, extrinsic motives, and altruistic motives to serve the community and the fatherland. Heinz's (2015) review of the literature revealed that the tendency to teach as a result of intrinsic and altruistic motives is more typical of developed countries, while extrinsic motives are more common in developing countries. According to Yüce et al. (2013), altruism prevails among females, whereas the extrinsic factor is more common among males. Bergmark et al. (2018) showed that for prospective teachers, professional identity is multidimensional, which includes such motives as those mentioned above, which facilitate program completion and teaching sustainability. Finally, Alvariñas-Villaverde et al. (2022) concluded that altruistic and socio-centric motives are the most widespread in different cultures.

The researchers investigated differences in motives between male and female students, as well as between humanities and STEM students. Thus, according to Efe et al. (2012), Turkish female students and humanities students have a more positive attitude towards the teaching profession than their counterparts. Akpochafo (2020) found that for Nigerian students, despite poverty, social desirability and the opportunity to contribute to the

country's development are more important motives for choosing a teaching career than money. Augustinienė and Stanišauskienė (2025) found that Lithuanian students are guided by strong intrinsic and altruistic motives when choosing a teaching career, despite the low social status of teachers in the country. Pacursa et al. (2023) showed that students consider teaching a prestigious profession; therefore, they are motivated to choose it to follow role models and imitate admired people, including family members. Finally, Li and Guo (2024) found that altruistic motives for choosing teaching are formed as a result of socio-cognitive interactions, in which socio-cultural, affective, and situational factors interact. Trávníčková (2021) showed that students' views on teaching change throughout their studies at the university.

The research findings also differ in Iran. Thus, Khosravi and Bani Amrian's (2016) study revealed that Iranian male students were more likely to choose the teaching profession for extrinsic reasons, such as employment security and exemption from military service, while females were more likely to choose teaching due to social prestige. According to Sharbatiyan et al. (2024), socioeconomic causes are the determining factor for the prevalence of extrinsic motives in Iranian students' career choices. Egtesadi Roudi's (2017) research, in turn, identified sacredness as the most common motive for choosing a teaching career among Iranian students. Ghavami Rad et al. (2015) found that teachers were more likely to choose an intrinsically motivated teaching career, while student teachers were guided more often by extrinsic motives. Mahmoudi et al. (2021) showed that in Iran, social participation motives, abilities, and working with children were the most common among student teachers.

Methodology

The present study is a qualitative study conducted to determine the influencing factors on the career choice of student teachers based on an interpretivist paradigm. The study was performed among student teachers studying in Farhangian University located in West Azerbaijan province in the 2024-2025 academic year. The sample size of the current study was selected using purposeful sampling to secure diverse responses. Data collection was continued until reaching saturation, resulting in interviews among 32 participants. The study used semi-structured interviews as the research instrument. Each interview session lasted 30 to 50 minutes and was recorded and transcribed verbatim for analysis. The data were analyzed using inductive thematic analysis through three stages of open, axial, and selective coding with the aid of MAXQDA software.

Results

The results of the study identified 5 categories of influencing factors on career choice among student teachers. The factors included individual factors, social factors, culture-related factors, economic factors, and environmental-professional factors. Individual factors comprised psychological safety, the attraction to the educational environment, student teachers' interest, and self-knowledge. Student teachers stated that teaching provided them psychological comfort, helped them find their way, introduced

self-efficacy, and enabled them to feel useful. Social factors included social prestige, the effect of family members, and desire to serve society. The participants claimed that teaching was one of the most respected jobs in the society, and no profession was above teaching, as it was the basis of other professions. Besides, student teachers believed that society needed teachers, and they wanted to be somebody that could change the community for the better. In terms of cultural factors, students considered that teaching was a religiously valuable profession, and, therefore, it was desirable to pursue teaching rather than any other career.

Economic factors included financial benefits derived from a teaching career, such as salaries, incentives, and job stability. The study found out that economic benefits were not among the most influential factors for career choice among student teachers but played a supplementary role in their motivation to teach. The environment-professional factors consisted of factors related to working conditions, professional independence, and job stability.

The gender-based analysis showed that environmental-professional, individual, and social factors had a similar ranking among male and female student teachers. However, economic factors were more prominent among males, whereas cultural factors were more prominent among females.

Conclusion

The study conducted in this paper indicates that the decision to pursue a career in teaching is determined by a wide range of factors. Therefore, it is essential to implement a multi-faceted approach to teacher training and motivation. The primary interventions that might be implemented in this setting include conducting regular assessments to monitor students' motivation to teach, providing individualized instruction to prevent professional burnout, ensuring that the cultural, social, and professional aspects of teaching are taken into account, and creating platforms for constant dialogue with students in order to help them understand the role of a teacher in society.

Ethical Considerations

Adherence to Research Ethics Principles

The authors have observed ethical principles in conducting and publishing this scientific research, and this has been confirmed by all of them.

Author Contributions

This article has been written with the 100% cooperation and collaboration of all four authors.

Data Availability Statement

The data supporting this study were derived from semi-structured interviews with student teachers. The coded data are available from the corresponding author upon reasonable request, subject to confidentiality considerations.

Declaration of Generative AI and AI-assisted Technologies in the Writing Process

During the preparation of this work, the authors used DeepSeek for language refinement and editorial improvements. After using this tool, the authors thoroughly reviewed and revised the content and take full responsibility for the final manuscript.

Acknowledgements

The authors would like to thank all professors and student teachers who cooperated in this research.

Conflict of Interest

No conflicts of interest have been declared by the authors.

شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر نگرش دانشجومعلم‌ان نسبت به انتخاب معلمی به عنوان مسیر شغلی

سکینه حبیبی قراتپه^{۱*}، لیلا فیروزی^۲، محمد حسنی^۳، فرزانه درود^۴

۱. نویسنده مسئول، گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: s.hobbi@urmia.ac.ir

۲. گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: l.firouzi@urmia.ac.ir

۳. گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: m.hassani@urmia.ac.ir

۴. گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: Farzanedrud@gmail.com

چکیده

پیشینه و اهداف: با توجه به چالش‌ها در جذب و نگهداشت معلمان باکیفیت، درک انگیزه‌های ورود به این حرفه ضرورتی بنیادین دارد. هدف از پژوهش حاضر، واکاوی کیفی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل معلمی در میان دانشجو معلمان دانشگاه‌های فرهنگیان استان آذربایجان غربی بود. **روش‌ها:** روش تحلیل مورد استفاده در این پژوهش تحلیل مضمون بود. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با ۳۲ نفر از دانشجومعلم‌ان (دختر و پسر) که به شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده، گردآوری و با بهره‌گیری از نرم‌افزار MAXQDA تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از کدگذاری باز، محوری و گزینشی نشان داد که انتخاب شغل معلمی پدیده‌ای چند بعدی است که از تعامل پنج مقوله اصلی صورت می‌گیرد: ۱. عوامل فردی با تمرکز بر (علاقه شخصی، امنیت روانی و میل به شناخت خویش)؛ ۲. عوامل اجتماعی شامل (منزلت اجتماعی، تأثیر خانواده و اشتیاق برای اثرگذاری بر جامعه)؛ ۳. عوامل فرهنگی با تأکید بر (جایگاه دینی و قداست معنوی)؛ ۴. عوامل اقتصادی (حقوق، مزایا و امنیت شغلی)؛ و ۵. عوامل محیطی و حرفه‌ای (استقلال کاری و شرایط محیطی مدرسه). **نتیجه‌گیری:** اگرچه امنیت شغلی و اقتصادی محرک‌های تسهیل‌گر مهمی هستند، اما انگیزه‌های درونی، ارزش‌های نوع دو ستانه و رسالت فرهنگی همچنان عامل مهمی در تصمیم دانشجویان برای ورود به این حرفه را تشکیل می‌دهند. این نتایج بر اهمیت اصلاح سیاست‌های جذب و تقویت انگیزه دانشجومعلم‌ان تأکید می‌کند.

نوع مقاله: پژوهشی

واژه‌های کلیدی:

آموزش معلم
انتخاب شغل معلمی
انگیزه‌های دانشجومعلم‌ان
حرفه معلمی
هویت حرفه‌ای
مسیر شغلی

استناد به این مقاله: حبیبی قراتپه، سکینه، فیروزی، لیلا، حسنی، محمد و درود، فرزانه. (۱۴۰۳). شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر نگرش دانشجومعلم‌ان نسبت به انتخاب معلمی به عنوان مسیر شغلی، نظریه و عمل در تربیت معلمان، ۱۰(۱۸)، ۱-۱۶.

مقدمه

معلمان نقشی بسیار مهمی در ارائه آموزش با کیفیت ایفا می‌کنند. (Augustinienė & Stanišauskienė, 2025). همچنین در سطح جهانی این موضوع پذیرفته شده است که موفقیت هرگونه اصلاح آموزشی تا حد زیادی به کیفیت و عملکرد معلمان وابسته می‌باشد (Yüce, Şahin, Koçer, & Kana, 2013) و منشأ ایجاد هرگونه تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش را باید در جایگاه و اعتبار محوری معلم جستجو کرد. بدون تردید آینده و دور نمای هر کشوری را می‌توان از نوع نگاه افراد آن جامعه به آموزش و پرورش آن دریافت (Bahrami, Motaghi, Baseri, 2020; Navabakhsh, & Mirzaei, 2020).

معلمان نقشی حیاتی در جامعه ایفا می‌کنند، چراکه علاوه بر مشارکت در پرورش نسل آینده، استمرار رویکرد های مثبت را نیز تضمین می‌نمایند (Pacursa, Almoite, Bata, & Blando, 2023) و تأثیر بسیار قابل توجهی بر رشد اجتماعی و عاطفی شاگردانشان و آمادگی آن‌ها برای زندگی، کار و مشارکت در جامعه دارند (Heinz, 2015). علاوه بر این ها معلمان نقشی محوری در شکل‌دهی و تداوم انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کنند (Asadpour, 2025; Bakhshi, Mirzapour, & Shahabi, 2025). به همین دلیل در کشورهای مختلف اهمیت معلمان و شغل معلمی در اسناد و قوانین مختلف اهمیت می‌یابد. در ایران نیز در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، بر نقش الگویی و جایگاه معلمین تأکید و راهکارهای متعددی برای دستیابی به آن پیش بینی شده است (Mahdi Moghadam, Gholami, 2017; Eghtesadi Roudi, 2017; Ghafouri, 2022). برای تحقق اهداف سند تحول بنیادین، نقش معلم (مربی) به عنوان هدایت کننده و اسوه ای امین و بصیر در فرایند تعلیم و تربیت و مؤثرترین عنصر در تحقق مأموریت های نظام تعلیم و تربیت رسمی است (Dehnavi et al., 2024).

از آنجا که تربیت نسل‌های آینده به کیفیت پرورش معلمان امروز وابسته است، موفقیت دانش‌آموزان آینده در عرصه‌های شغلی و تحصیلی به‌طور مستقیم به کیفیت عملکرد معلمان هر جامعه بستگی دارد. بنابراین، نقش معلمان کنونی در تربیت صحیح و تضمین موفقیت نسل‌های آینده انکارناپذیر است. عوامل گوناگونی در ورود دانش‌آموزان به دانشگاه فرهنگیان مؤثر است؛ به‌گونه‌ای که این افراد با شرایط فردی متفاوت، پیشینه‌های محیطی و اجتماعی متنوع، تجارب گوناگون و انگیزه‌های مختلف وارد حرفه معلمی می‌شوند (Sharbatiyan, Ghorbani, & Khofta, 2024). یکی از جنبه‌های جذابیت حرفه معلمی، منزلت مرتبط با آن است که عامل مهمی در انتخاب شغل است. در برخی از کشورهای جهان (مانند فنلاند، ایرلند، آلمان، سنگاپور)، تدریس بسیار ارزشمند و مورد احترام است و منزلت آن بالا است. اما در کشور های دیگر، جایی که این حرفه دست کم گرفته می‌شود، منزلت آن متوسط است (مانند استرالیا، بلژیک و فرانسه) یا پایین و در حال سقوط است (مانند ایالات متحده و لیتوانی). (Augustinienė & Stanišauskienė, 2025). در ایران اما با توجه به تغییرات اجتماعی اقتصادی سیاسی و فرهنگی که در سال های اخیر در جامعه ایرانی به وجود آمده است منزلت اجتماعی معلمان نیز متأثر از این تغییرات همواره مورد توجه بوده است (Bahrami et al., 2020).

همانطور که گفته شد عوامل متفاوتی در ورود داوطلبان به دانشگاه فرهنگیان مطرح است. آنان با شرایط متفاوت، بافت‌های محیطی و اجتماعی گوناگون، تجارب متفاوت و انگیزه‌های متنوعی وارد حرفه معلمی می‌شوند. انگیزه آنان در ورود به دانشگاه فرهنگیان و حرفه معلمی بسیار حائز اهمیت است؛ چراکه توانایی معلمان کنونی در ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان آینده، به میزان انگیزه خود آنان بستگی دارد (Sharbatiyan et al., 2024).

امروزه انگیزه‌ها و نگرش‌هایی که معلمان پیش از خدمت هنگام ورود به برنامه‌های تربیت معلم با خود می‌آورند، به طور گسترده به عنوان عواملی شناسایی شده‌اند که تأثیر بسزایی در رشد بعدی دانشجویان و در نهایت، زمانی که معلم می‌شوند، دارند (Heinz, 2015). داشتن انتظارات روشن آینده‌نگر در مورد علایق و اهداف آینده، به عنوان یک تسریع کننده برای اقدام به سمت حرفه آینده عمل می‌کند (Hanna, Andre, & Zee, 2023). از جمله ویژگی‌های نگرشی

مورد نیاز جهت ورود به حرفه معلمی، فراگیرمحوری، ارزشمندی ذاتی حرفه تدریس، باور به رسالت خطیر حرفه معلمی بنا بر اهمیت آموزش و پرورش در رشد جامعه، و برخورداری از باورهای شخصی مطلوب در تدریس است. (Adibmanesh, 2024, p. 200)

در ادبیات تربیت معلم، سه نوع انگیزه اصلی برای انتخاب حرفه معلمی مطرح شده است:

انگیزه‌های بیرونی: امنیت شغلی، درآمد، تعطیلات، مزایای اجتماعی، سهولت شغل

انگیزه‌های درونی: علاقه شخصی، رضایت فردی، عشق به حرفه

انگیزه‌های نوع دوستانه: خدمت به انسان‌ها، جامعه و کشور (Yüce et al., 2013)

انگیزه درونی با لذت خالص از فعالیت تدریس مرتبط است (Haruana & Millicent Sackey, 2023). در مقابل دانشجویانی که انگیزه بیرونی دلیل اصلی آن‌هاست، ممکن است با خطر انصراف از تحصیل یا تجربه ناخوشی در طول دوره تربیت معلم روبرو شوند. بر این اساس، محققان معتقدند انگیزه‌های فردی برای تدریس را می‌توان به عنوان ترکیبی از هر سه طبقه توصیف کرد که به ماندگاری دانشجو در دوره آموزشی و حرفه معلمی کمک می‌کند (Bergmark, Lundström, Manderstedt, & Palo, 2018). اگر داوطلبان معلمی بر اساس تمایل به معلم شدن، آمادگی برای مشاغل آموزشی و نگرش آن‌ها نسبت به تدریس، محیط، ارزش‌های اجتماعی و نیازهای یادگیرندگان پذیرفته شوند، این فرصت‌ها می‌تواند به کیفیت برنامه‌های آموزش معلم کمک مثبتی کند (Efe et al., 2012).

درک انگیزه‌های اصلی کاندیداها برای جستجوی آموزش معلمی، برای تدوین سیاست آموزش معلم قبل، در حین و بعد از ثبت نام در برنامه حیاتی است. (Haruana & Millicent Sackey, 2023). درک انگیزه‌های پشت انتخاب‌های شغلی معلمان پیش از خدمت و شناسایی عناصری که چنین انگیزه‌هایی را پرورش می‌دهند، برای افزایش فداکاری معلمان شاغل و کاهش نرخ ترک خدمت در بلندمدت مفید است (Li & Guo, 2024). از طریق کاوش در ترس‌ها، تردیدها، نیازها، انتظارات و دستاوردهای ادراک شده، ممکن است بتوان تصویر کامل‌تری از آنچه در این فرآیند رخ می‌دهد به دست آورد (Cakmak, 2008).

توانایی معلمان برای انجام مسئولیت‌های حرفه‌ای خود و بهبود کیفیت نظام آموزشی، نیازمند توسعه نگرش‌های مثبت نسبت به حرفه معلمی در حیطه‌های حرفه‌ای و احساسی است (Ghasemzadeh Alishahi et al., 2024). از سوی دیگر، دانستن انگیزه‌هایی که منجر به انتخاب رشته‌های علوم تربیتی می‌شوند، موجب می‌شود قبل از ورود دانشجویان به دانشگاه، راهنمایی شغلی موثرتری انجام دهیم. علاوه بر این، طراحی آموزش‌های اولیه دانشجویان می‌تواند بهبود یابد تا از کاهش علاقه دانشجویان و تجدیدنظر در مسیر شغلی‌شان جلوگیری شود. بنابراین، وضع سیاست‌های مؤثر با هدف تقویت حرفه معلمی و تضمین جذب داوطلبان خوب، نیازمند شناسایی و درک عواملی است که ممکن است داوطلبان را به انتخاب مطالعات علوم تربیتی جذب یا از آن دل‌سرد کند (Alvariñas-Villaverde et al., 2022). با توجه به اهمیت حیاتی جذب و نگهداشت معلمان در گسترش و اصلاحات آموزشی همه کشورها بر جذب و حفظ معلمان باکیفیت اولویت می‌دهند (Shaoan et al., 2025).

با تمامی این تفاسیر عدم توجه به تمایلات و انگیزه‌های معلمان، سبب ماندگاری بدون انگیزه آنان می‌شود که با واژه‌هایی نظیر ریزش، مهاجرت، انتقال و جابه‌جایی درآمیخته است و مشاهده و تکرار آن‌ها عدم تمایل به ماندگاری در حرفه معلمی را نشان می‌دهد (Ebrahimi et al., 2017). نیاز هست توجه پژوهشی و سیاسی معطوف به آموزش معلم، توسعه شغلی، ماندگاری و جذب متخصصان در زمینه‌های خاص شود (Augustinienė & Stanišauskienė, 2025).

دیدگاه دانشجویان معلمان در طول تحصیلات دانشگاهی به طور قابل توجهی تغییر می‌کند. یافته‌ها ثابت می‌کند که تحصیلات دانشگاهی کیفیت‌های شخصی جدیدی در تدریس ایجاد می‌کند (Trávníčková, 2021).

ضروری است دیدگاه‌های دانشجوی معلمان و انگیزه‌های آنان برای ورود به این شغل به صورت مستمر پایش شود زیرا انگیزه معلم یک مسئله جهانی با چالش جذب و حفظ معلمان واجد شرایط و با انگیزه به‌ویژه در سطح دانشگاه است.

علیرغم این تحول، تحقیقات قبلی عمدتاً بر جنبه های محدود این تصمیم چند بعدی پرداخته اند. در نتیجه، به نظر می رسد در سال های اخیر که تحولات و تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فناوری صورت گرفته است، دیدگاه و انگیزه های دانش معلمان به دقت بررسی شود.

بنابراین هدف اصلی این پژوهش، تحلیل عوامل مؤثر بر نگرش و تصمیم دانشجو معلمان برای ورود به حرفه معلمی می باشد.

پیشینه پژوهش

با توجه پیچیدگی ها و چند بعدی بودن انگیزه های ورود به حرفه معلمی که در مقدمه ذکر کردیم این سوال پیش میاد که آیا تصویر کاملی از این تصمیم گیری در ذهن خود دانشجو معلمها وجود دارد یا نه؟ اهمیت جواب به این مساله در شرایط کنونی و با توجه به تغییرات اجتماعی و اقتصادی سال های اخیر نمایان می شود. برای اینکه بتوانیم به این سوال جواب بدهیم باید بدانیم در این زمینه چه مطالعاتی صورت گرفته و شکاف تحقیقاتی را شناسایی کنیم. مطالعات بسیاری در این زمینه در ایران و خارج از کشور صورت گرفته که هر یک به فراخور بافت فرهنگی و اقتصادی بر دسته های از انگیزه های ورود به این حرفه و نگرش به این شغل داشته اند.

Heinz (2015) در یک مرور سیستماتیک گسترده بر روی 41 مطالعه تجربی در 23 کشور، انگیزه های انتخاب شغلی دانشجومعلمان را مورد واکاوی قرار داده است. نتایج این فراتحلیل نشان می دهد که اگرچه در کشورهای توسعه یافته (نظیر ایالات متحده، استرالیا و کشورهای اروپایی)، انگیزه های درونی (مانند علاقه به تدریس و دانش موضوعی) و نوع دوستانه (مانند خدمت به جامعه و کار با کودکان) عوامل اصلی انتخاب شغل معلمی هستند، اما در کشورهای در حال توسعه، عوامل بیرونی (مانند امنیت شغلی، حقوق و منزلت اجتماعی) نقش تعیین کننده تری ایفا می کنند.

یافته ها Yüce et al. (2013) نشان داد که انگیزه های بیرونی، نوع دوستانه و درونی همگی در انتخاب حرفه معلمی نقش دارند. علاوه بر این، در حالی که انگیزه های نوع دوستانه در میان زنان بسیار غالب است، انگیزه های بیرونی مبتنی بر منافع مادی در میان مردان غالب تر است. همچنین، زنان بیشتر از مردان حرفه معلمی را به عنوان انتخاب شغلی نخست خود ترجیح می دهند.

Bergmark et al. (2018) در مطالعه ای کیفی بر روی 259 دانشجو-معلم سوئدی، به واکاوی انگیزه ها و درک اولیه آن ها از حرفه معلمی پرداختند. یافته های این پژوهش نشان داد که هویت حرفه ای دانشجویان ترکیبی از انگیزه های متعدد است که به شکلی مؤثری در اتمام دوره تحصیل و ماندگاری معلمان در حرفه آینده شان نقش داشته باشد.

Alvariñas-Villaverde et al. (2022) در مطالعه ای بر روی دانشجومعلمان اسپانیایی دریافتند که ارزش های نوع دوستانه و اجتماعی، محرک اصلی انتخاب شغل معلمی هستند. پژوهش آنان نشان داد که در کشورهای مختلف (مانند کانادا، عمان، استرالیا، آلمان و نروژ)، علی رغم تفاوت های فرهنگی، دانشجویان به دلایل مشابهی (توانایی درک شده و ارزش ذاتی) وارد این رشته می شوند، اما «ادراکات» از حرفه معلمی، تفاوت های فرهنگی هر کشور را منعکس می کند. در ترکیه یافته های تحقیق Efe et al. (2012) نشان می دهد که متغیرهای متعددی بر نگرش دانشجویان نسبت به حرفه معلمی اثرگذار است. یافته های این تحقیق حاکی از آن است که دانشجویان زن در مقایسه با مردان و همچنین دانشجویان رشته های علوم انسانی در مقایسه با گروه های علوم پایه، نگرش به مراتب مثبت تری نسبت به این حرفه دارند. علاوه بر این، متغیر «انتخاب آگاهانه» نقشی تعیین کننده دارد؛ به طوری که افرادی که تدریس را به عنوان اولویت اول خود در آزمون ورودی برگزیده اند، اشتیاق و نگرش مثبت تری نشان می دهند.

Akpochafo (2020) در مطالعه ای بر روی دانشجویان نیجریه ای با استفاده از مدل FIT-Choice نشان داد که علی رغم چالش های اقتصادی و منزلت پایین حرفه ای در نیجریه مطلوبیت اجتماعی و تمایل به مشارکت در توسعه ملی، اصلی ترین عوامل مؤثر بر انتخاب شغل معلمی هستند.

Augustinienė & Stanišauskienė (2025) در مطالعه کیفی خود، انگیزه‌های افرادی را بررسی کردند که از مشاغل دیگر (مانند مهندسی، پزشکی و هنر) به حرفه معلمی تغییر مسیر داده‌اند. یافته‌های این پژوهش در کشور لیتوانی نشان می‌دهد که علیرغم پایین بودن پرستیژ اجتماعی و حقوق معلمان، این افراد با انگیزه‌های عمیق «درونی» و «نوع دوستانه» وارد این حرفه شده‌اند.

در پژوهشی به بررسی دیدگاه Pacursa et al. (2013) دانشجومعلمان نسبت به حرفه معلمی در قالب سه مؤلفه «حرفه»، «رسالت» و «انتخاب» پرداختند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که دانشجویان، تدریس را در بالاترین سطح به عنوان یک حرفه محترم می‌شناسید و انگیزه اصلی آن‌ها برای ورود به این رشته، الگوبرداری از معلمان پیشین و درک نقش حیاتی این شغل در شکل‌دهی به نسل آینده است.

Li & Guo (2024) در پژوهشی کیفی، انگیزه‌های ورود به شغل معلمی را بررسی نموده و شکل‌گیری انگیزه نوع دوستانه را فراتر از یک میل درونی صرف دانسته و آن را حاصل تعامل ساختارهای شناختی-اجتماعی، تجربارب عاطفی (مثبت و منفی) و بافت واقع‌گرایانه زندگی (مانند فشار خانواده و ترجیحات شخصی) معرفی کردند.

Trávníčková (2021) در پژوهش خود بیان می‌کند که ۱. دیدگاه دانشجومعلمان در طول تحصیلات دانشگاهی به طور قابل توجهی تغییر می‌کند. ۲. تمرکز از تجربه عملی آن‌ها به سمت «تئوری آموزشی حرکت می‌کند. ۳. تغییری از تمرکز بر «شخصیت» معلمان به سمت «توانایی‌های» آن‌ها وجود دارد.

یافته‌های پژوهش‌های داخلی مانند Khosravi & Bani Amrian (2016) نشان می‌دهد که دانشجویان پسر بیشتر به دلیل امنیت شغلی، فرار از خدمت سربازی، وجود حقوق و مزایا در دوران تحصیل و اصرار والدین به حرفه معلمی روی آورده‌اند و دانشجویان دختر بیشتر به دلیل وجود شأن و منزلت اجتماعی، اصرار والدین و داشتن تعطیلات تابستانی این حرفه را انتخاب کرده‌اند. نتایج پژوهش همچنین از کم رنگ بودن انگیزه‌ها و علائق درونی دانشجو معلمان در انتخاب حرفه معلمی حکایت می‌کند.

نتایج پژوهش Sharbatian et al. (2024) نشان می‌دهد که می‌توان عوامل اجتماعی - اقتصادی را یکی از دلایل اصلی غلبه انگیزه‌های بیرونی در میان دانشجو معلمان دانست.

Eghtesadi Roudi (2017) در پژوهش خود دریافت که انگیزه تقدس شغل معلمی که در مقیاس FIT-Choice به آن توجهی نشده مهمترین انگیزه است و پس از آن انگیزه‌های کارکردی اجتماعی شامل کمک به بهبود اجتماع، شکل‌دهی آینده کودکان و نوجوانان، انگیزه ارزش درونی و توانایی تدریس و تجربیات یادگیری و آموزش قبلی قرار دارند. همچنین، انگیزه‌های انتخاب شغل معلمی در میان دانشجویان رشته‌های علوم انسانی قوی‌تر از دانشجویان رشته‌های علوم پایه گزارش شده است.

Ghavami Rad et al (2015) به مقایسه عوامل موثر در انتخاب و تداوم شغل معلمی بین معلمان ابتدایی و دانشجو معلمان پرداخته و به نتیجه رسیدند که معلمان بیش از دانشجویان تحت تأثیر عوامل درونی (مانند ذوق شخصی، پاداش‌های اخلاقی و امکان رشد) و عوامل مادی (نظیر درآمد و کیفیت زندگی کاری) قرار دارند. در مقابل، برای دانشجومعلمان عوامل بیرونی شامل شأن و منزلت اجتماعی، شرایط محیطی و امنیت شغلی محرک‌های اصلی انتخاب این حرفه محسوب می‌شوند.

Mahmoudi et al (2021) در مطالعه‌ای بر روی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان شرقی، دریافتند که مشارکت اجتماعی، توانایی و ارزش درونی و علاقه به کار با کودکان و نوجوانان اصلی‌ترین انگیزه‌های انتخاب این شغل هستند.

روش

پژوهش حاضر با هدف درک عمیق و واکاوی تجربه‌ی زیسته و دیدگاه‌های دانشجومعلمان در خصوص عوامل مؤثر بر انتخاب شغل معلمی و تصمیم آنان برای ورود به این شغل انجام شده است. با توجه به ماهیت موضوع که ریشه در ادراکات، ارزش‌ها و انگیزه‌های فردی دارد، این مطالعه از منظر پارادایم تفسیرگرایی و با بهره‌گیری از رویکرد کیفی انجام شده است.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجومعلمان شاغل به تحصیل در پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان غربی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود. تعداد ۳۲ دانشجو معلمان از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد تا دیدگاه‌های متفاوتی از میان دانشجویان رشته‌های مختلف (علوم انسانی و علوم پایه) و هر دو جنسیت (دختر و پسر) گردآوری شود. فرآیند نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع داده‌ها ادامه یافت؛ به طوری که پس از مصاحبه با تعدادی از دانشجویان، داده‌های جدیدی که منجر به تولید کد یا طبقه جدیدی شود، مشاهده نگردید. ابزار در این پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. هر مصاحبه بین ۳۰ تا ۵۰ دقیقه به طول انجامید و با کسب اجازه از مشارکت‌کنندگان، ضبط و سپس کلمه به کلمه مکتوب گردید. ویژگی‌های افراد نمونه در جدول ۱ ذکر شده است.

جدول ۱. جدول توزیع فراوانی و درصد مصاحبه شونده‌گان به تفکیک رشته ی تحصیلی

رشته	فراوانی	درصد فراوانی
علوم انسانی (دختر)	۱۰	۳۱
علوم انسانی (پسر)	۸	۲۵
علوم پایه (دختر)	۷	۲۲
علوم پایه (پسر)	۷	۲۲
مجموع	۳۲	۱۰۰

برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، از روش تحلیل مضمون با رویکرد استقرایی و نرم افزار MAXQDA استفاده شد. فرآیند تحلیل در سه مرحله انجام گرفت: ۱. کدگذاری باز: استخراج مفاهیم اولیه و جملات کلیدی از متن مصاحبه‌ها. ۲. کدگذاری محوری: دسته‌بندی کدهای مشابه در ذیل مقوله‌های فرعی (مانند علاقه شخصی، حقوق و مزایا، جایگاه دینی). ۳. کدگذاری انتخابی: انتزاع مقوله‌های اصلی (تم‌های محوری) شامل عوامل فردی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیطی-حرفه‌ای.

یافته‌ها

بعد از پیاده‌کردن مصاحبه‌ها و چندین بار بررسی بین کدها، پنج مقوله اصلی از مصاحبه‌های دانشجو معلمان استخراج گردید. این پنج دسته شامل عوامل فردی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیطی-حرفه‌ای بودند که به طور کامل در جداول زیر آورده شده است.

جدول ۲. تحلیل داده های عوامل مؤثر بر انتخاب شغل از دیدگاه دانشجو معلمان

کد انتخابی	کد محوری	کد باز
	امنیت روانی	موجب آرامش، توجه به روابط انسانی، امنیت روانی، حمایت‌های روانی، اهمیت داشتن آرامش روانی در محیط کار، شرایط روانی نسبی، شناخت خویش، احساس اثر گذار بودن، شناخت بیشتر از خودم و جامعه، پیدا کردن خود واقعی در کلاس درس، حس مفید بودن، رشد شخصی، کمک به دیگران

عوامل فردی	علاقه به محیط آموزشی	رضایت از کار در محیط مدرسه، داشتن توانایی انجام شغل، رضایت از یاد دادن به دیگران، حس مفید بودن در زمان یاددهی به کسی، داشتن حس مسئولیت اجتماعی، حس سرزندگی و نشاط کنار دانش آموزان، احساس مسئولیت اجتماعی، فرد اثر گذار و مهربان برای بچه ها، علاقه به حضور در مکانهای آموزشی، کسب تجربه، علاقه به ارتباط با بچه ها، علاقه به آموزش، حضور در کلاس، علاقه به آموزش بچه ها، علاقه به آموزش، علاقه خود به آموزش و پرورش، علاقه بیشتر به آموزش دانش آموزان، علاقه و عشق به یادگیری و یاددهی
	علاقه شخصی	علاقه و انگیزه فردی و اجتماعی تا اقتصادی، علاقه کودکی، علاقه و میل درونی، انتخاب از بین فرصت های دیگر، علاقه شخصی، آرزوی معلم شدن، علاقه و انتخاب آگاهانه، علاقه قلبی، علاقه و اشتیاق زیاد به معلمی
	میل به شناخت خویش	احساس معنا داشتن، شناخت بیشتر از خودم و جامعه، پیدا کردن خود واقعی در کلاس درس، حس مفید بودن رشد شخصی، معلمی فرصت شناخت از خود
عوامل اجتماعی	منزلت اجتماعی	کلید پیشرفت جامعه ارتقا جایگاه معلم، عدم توجه به ارزش اصلی معلم، مورد احترام بودن معلم، قابل احترام از نظر شخصیتی و ارتباط اجتماعی، الهام بخش بودن شغل در جامعه، اعتماد زیاد به معلمان، جایگاه اجتماعی قابل احترام، جایگاه عالی، داشتن جایگاه ارزشمند، داشتن جایگاه مناسب در جامعه، نگرش مثبت به شغل معلمی در جامعه، تاثیرگذارترین شغل، پیشرفت جامعه وابسته به معلم، ریشه همه حرفه ها، شریف ترین شغل، برخورداری از جایگاه ویژه، احترام به دانشجو معلمان و معلمان، محترم بودن جایگاه معلمی، تاثیر مهم عوامل اجتماعی، اهمیت شغل معلمی در جامعه، احترام اجتماعی معلم، جایگاه معلم در جامعه، دیدگاه مثبت مخصوصا نسبت به معلمان خانم، احترام اجتماعی، احترام به شغل معلمی در جامعه، جایگاه معلم در جامعه، تاثیر معلمان دوران تحصیل در ایجاد علاقه، جایگاه فرهنگی و اجتماعی، احترام به معلمان در جامعه، تجربیات فرهنگی - اجتماعی، شریف ترین شغل، منزلت بالا
	تأثیر خانواده	اصرار خانواده موجب افزایش علاقه، علاقه خانواده به تحصیل، احترام به نظر خانواده، شغل خانوادگی، رضایت افراد خانواده از شغل فرهنگی، اکثر افراد خانواده فرهنگی اند، ترغیب و تشویق خانواده، تجربیات فردی و اجتماعی، اصرار خانواده
	اشتیاق برای اثرگذاری بر جامعه	ایجاد مسئولیت پذیری، آموزش سواد، ایجاد الگوهای رفتاری، ایجاد فرصت برای پیشرفت در جامعه، ایجاد آمادگی رویایی با مشکلات در دانش آموزان، ایجاد توسعه پایدار، ایجاد دانش و مهارت در نسل آینده، آماده کردن دانش آموزان برای زندگی، تربیت کننده نسل آینده، عامل کاهش نابرابریها در جامعه، حساس بودن شغل در جامعه، تاثیر گذار بود شغل معلمی در جامعه، عامل تغییر در زندگی، کارکرد اجتماعی معلم، خدمت به جامعه، ایجاد تغییرات مثبت در جامعه، تعامل با مردم، تاثیر بر رشد افراد، تاثیر گذاری بر نسل آینده، کمک به دیگران، اهمیت به پرورش دانش آموزان، مشارکت در ساختار آموزشی، انتقال دانش به نسل آینده، هدف خدمت به خلق
عوامل فرهنگی	جایگاه دینی و معنوی	ارزش معنوی بالا، داشتن ارزش معنوی بالا، تاثیرگذاری عمیق شغل معلمی، داشتن جایگاه والا در کلام بزرگان، مقدس بودن شغل معلمی، الهام بخش بود برای دانش آموزان، داشتن ارزش معنوی بالای شغل معلمی، معلمی به عنوان هدف نه شغل، اهمیت دینی و فرهنگی شغل معلمی، معلمی هنر نه شغل، ارزشهای انسانی و اجتماعی، مقدس بودن جایگاه معلمی در جامعه، کارکرد بدون توقع، جایگاه فرهنگی، نقش حیاتی در آموزش نسل آینده، ساختن آینده نسل، نقش اصلی در آموزش مهارت های تفکر، شکل گیری شخصیت و باورهای نسل آینده، نقش ارزشمند و تاثیر گذار، پرورش نسل آینده، ساختن نسلهای آینده، عدم توجه به جایگاه فقط انجام وظیفه، راهنما و الگو، رسالت انسانی، پایه گذار علم و فرهنگ، ایجاد الگوهای فرهنگی، ایجاد الگوهای اخلاقی، احترام به معلمی در فرهنگ ما، جایگاه اجتماعی و فرهنگی ارزشمند، جایگاه والای معلمی در فرهنگ جامعه، جایگاه بالای اجتماعی و فرهنگی، مهم بودن احترام به شغل معلمی، احترام به معلم در خانواده ام
	حقوق و مزایا	تاثیر عوامل اقتصادی در انتخاب، داشتن بیمه و خدمات بازنشستگی، حقوق و مزایای برای دانشجو معلمان خوبه، حقوق و مزایای مناسب، حقوق ثابت و بیمه، تاثیر حقوق در انتخاب، تاثیر عامل اقتصادی، مسائل اقتصادی عامل ادامه شغل، تاثیر داشتن حقوق در انتخاب، مستقل شد، انتخاب بخاطر درآمد ماهیانه، به دلیل شرایط اشتغال،

شاغل شدن، حقوق مناسب، داشتن درآمد، داشتن شغلی در حوزه آموزش، شرایط اقتصادی خانواده، توجه خانواده به مستقل بودن، تاثیر شرایط اقتصادی، شرایط بازار کار		
فعالیت در همه مناطق، لذت بخش و معنادار بودن فضای مدرسه، محیط مناسب مدارس، وجود امکانات برای آموزش، شرایط فیزیکی مناسب، شرایط مناسب بعضی مدارس، لذت بردن از حضور در مدرسه، جو فرهنگی سالم، شرایط روانی مناسب، محیط ایمن و سالم، بچه های منبع انرژی در مدرسه، پویایی محیط، جذابیت محیط مدرسه، بهترین شغل از نظر مکانی برای خانمها	شرایط محیطی	عوامل محیطی و حرفه‌ای
تایم کاری مناسب، داشتن تعطیلات زیاد، مشخص بودن وظایف، خاص کردن فضا بوسیله خلاقیت موجب حس استقلال، در عین محدودیت وجود فضای برای خلاقیت، ارائه مطالب به شکل جذاب نشان آزادی عمل، داشتن استقلال کامل، خلاقیت در روش تدریس، استقلال در تعامل با دانش آموزان، عدم دخالت مستقیم در کار، استقلال در مدیریت کلاس، استقلال در نحوه تدریس، استفاده از روشهای متنوع تدریس و خلاقیت در کار، استقلال در انتخاب روش های ارزشیابی، استقلال در حد تعادل، مناسب بودن شرایط از نظر فرهنگی و اجتماعی، پر انرژی بودن دانش آموزان، تعامل اجتماعی بالا، تعاملات انسانی مثبت، مدیریت خوب، حمایت اجتماعی، امنیت شغلی، پایدار و رسمی بودن شغل، نیاز همیشگی به معلم، عدم وجود مانع برای پیشرفت، موفقیت در شغل، ارتقا در جایگاه شغلی، آینده شغلی روشن، رشد در زمینه های غیر از روش تدریس، پیشرفت و ارتقا همگام با جامعه، دریافت به موقع حقوق، تامین نیازها، حمایت های ساختار، ایجاد امنیت شغلی، شغلی با چالش ها و فرصت های خاص، پیشرفت و ارتقا موجب ایجاد امنیت و رضایت شغلی	شرایط شغلی و استقلال حرفه‌ای	

نکته‌ای که در پژوهش‌های قبلی هم به آن اشاره شده بود، تفاوت انگیزه های دختران و پسران برای انتخاب این حرفه است. برای اینکه ببینیم در پژوهش ما هم چنین تفاوتی هست، یافته‌ها را بر اساس جنسیت تفکیک نموده ایم که در جداول ۳ و ۴ مشاهده می شود.

جدول (۳) فراوانی کدهای انتخابی مربوط به مصاحبه شوندگان پسر

کدهای انتخابی	فراوانی	درصد فراوانی
عوامل محیطی و حرفه‌ای	۵۶	۲۵/۹۲
عوامل اجتماعی	۴۳	۱۹/۹۰
عوامل فردی	۴۹	۲۲/۶۸
عوامل اقتصادی	۴۱	۱۸/۹۸
عوامل فرهنگی	۲۷	۱۲/۵
کل	۲۱۶	۱۰۰

براساس نتایج یافته های جدول (۳) از بین عوامل شناسایی شده در انتخاب شغل معلمی در بین داوطلبان پسر بالاترین درصد فراوانی (۲۵/۹۲) مربوط به متغیر عوامل محیطی و حرفه‌ای و در رتبه دوم عوامل فردی (۲۲/۶۸)، رتبه سوم عوامل اجتماعی (۱۹/۹۰)، رتبه چهارم عوامل اقتصادی (۱۸/۹۸) و کمترین درصد فراوانی (۲/۵) مربوط به عوامل فرهنگی بود.

جدول (۴) فراوانی کدهای انتخابی مربوط به مصاحبه شوندگان دختر

کدهای انتخابی	فراوانی	درصد فراوانی
عوامل محیطی و حرفه‌ای	۷۰	۲۸/۲۲
عوامل اجتماعی	۶۲	۲۵
عوامل فردی	۶۴	۲۵/۸
عوامل اقتصادی	۱۶	۶/۴۵
عوامل فرهنگی	۳۶	۱۴/۵۱
کل	۲۴۸	۱۰۰

براساس نتایج یافته‌های جدول (۴) از بین عوامل شناسایی شده در انتخاب شغل معلمی در بین داوطلبان دختر بالاترین درصد فراوانی (۲۸/۲۲) مربوط به متغیر عوامل محیطی و حرفه‌ای و در رتبه دوم عوامل فردی (۲۵/۸)، رتبه سوم عوامل اجتماعی (۲۵)، رتبه چهارم عوامل فرهنگی (۱۴/۵۱) و کمترین درصد فراوانی (۶/۴۵) مربوط به عوامل اقتصادی بود. براساس مقایسه نتایج دو گروه دختران و پسران از نظر ترتیب اهمیت عوامل محیطی، عوامل فردی و عوامل اجتماعی برای هر دو گروه یکسان بود. تنها تفاوت در عوامل اقتصادی و عوامل فرهنگی بود که در بین گروه پسران عوامل اقتصادی اهمیت بیشتری نسبت به گروه دختران داشت و در بین گروه دختران عوامل فرهنگی اهمیت بیشتری نسبت به گروه پسران در زمینه انتخاب حرفه معلمی وجود داشت.

نمونه ای متن مصاحبه در دو گروه پسران و دختران

عوامل حرفه‌ای محیطی / شرایط حرفه‌ای

(مصاحبه شونده پسر): "به نظرم ابتدایی ترین شرط کاری یک معلم امنیت شغلی است."
 (مصاحبه شونده دختر): "معلمی یکی از مشاغل نسبتاً پایدار در سیستم دولتی یا آموزش رسمی است و خطر اخراج یا بی‌ثباتی شغلی در آن پایین‌تر است."

عوامل اقتصادی / حقوق و مزایا

(مصاحبه شونده پسر): "خیلی بخاطر حقوق ماهیانه و استخدام رسمی و معافیت از سربازی این حرفه را انتخاب می‌کنند."
 (مصاحبه شونده دختر): "شرایط اقتصادی و وضعیت متوسط خانواده‌ی ما این شرایط را برای کار کردن ایجاد کرده بود."

عوامل فردی / علاقه شخصی

(مصاحبه شونده پسر): "شغل را با توجه به علاقه‌ی خودم معلمی بودن را انتخاب کردم."
 (مصاحبه شونده دختر): "از همون دوران کودکی همیشه معلمی برای من یک رویا بود."

عوامل اجتماعی / شان اجتماعی

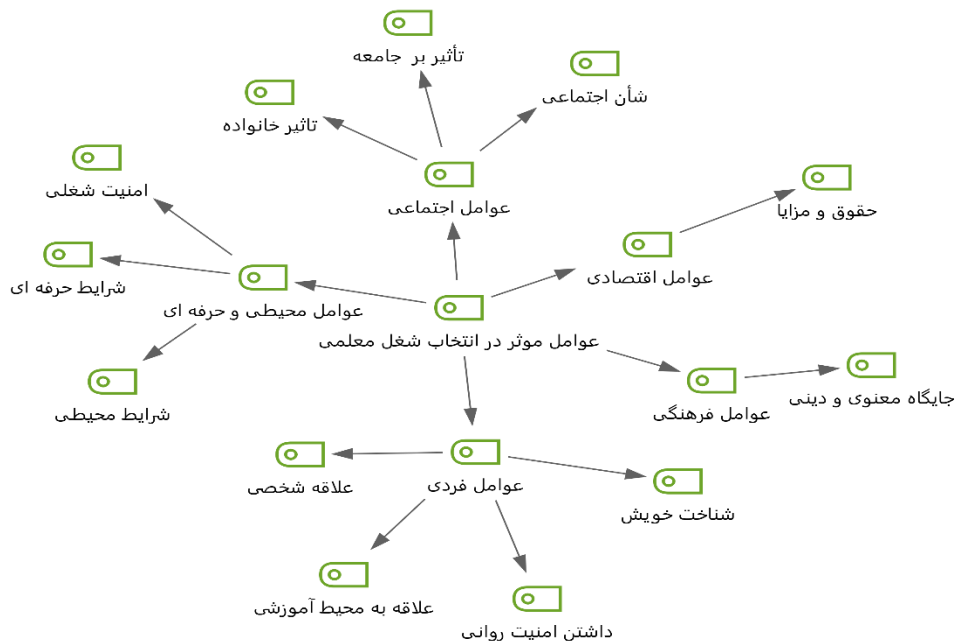
(مصاحبه شونده پسر): "معلمانی که صادقانه دل به کار می‌دهند همیشه از احترام عموم برخوردارند."
 (مصاحبه شونده دختر): "از نظر من شغل معلمی یکی از شریف‌ترین شغل‌هاست."

عوامل فرهنگی / جایگاه فرهنگی

(مصاحبه شونده پسر): "معلم به عنوان راهنمای جامع و مربی فرزندان به عنوان یک الگو و انسان تحصیل کرده جایگاه و مسئولیت‌های خصوصی دارد."
 (مصاحبه شونده دختر): "معلمی شغل انبیاست و معلم مثل چراغی است که راه را نشان می‌دهد و هدایتگر در عرصه‌ی تعلیم و تربیت است و قطعاً جایگاه والایی دارد."

برای شفاف‌تر شدن روابط بین عوامل ذکر شده، مدل مفهومی زیر ترسیم شده است.

مدل مفهومی: عوامل مؤثر در انتخاب شغل معلمی از دیدگاه دانشجو معلمان

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، تحلیل کیفی عوامل مؤثر بر انتخاب شغل معلمی از دیدگاه دانشجومعلمان بود. یافته‌ها نشان داد که انتخاب شغل معلمی پدیده‌ای چندوجهی است و از تعامل پیچیده عوامل فردی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیطی-حرفه‌ای شکل می‌گیرد.

عوامل فردی به انگیزه‌های درونی دانشجومعلمان اشاره دارد که به شغل معلمی معنا می‌بخشد و احساس رضایت شخصی را فراهم می‌آورد. بر اساس یافته‌های پژوهش، مؤلفه‌هایی همچون علاقه شخصی، علاقه به محیط آموزشی، امنیت روانی، احساس مفید بودن، رشد فردی و شناخت خویش در انتخاب این حرفه نقش اساسی دارند. بسیاری از مشارکت‌کنندگان معلمی را فرصتی برای تحقق علایق درونی و تجربه احساس اثرگذاری بر دیگران دانسته‌اند. این نتایج با یافته‌های Heinz (2015)، Bergmark et al. (2018) و Alvariñas-Villaverde et al. (2022) همسو است که بر نقش پررنگ انگیزه‌های درونی در انتخاب حرفه معلمی تأکید دارند. با این حال، در پژوهش ما پیوند میان علاقه فردی و دستیابی به آرامش و امنیت روانی پررنگ‌تر از مطالعات پیشین مشاهده شد.

عوامل اجتماعی ناظر بر برداشت دانشجومعلمان از جایگاه اجتماعی معلم و تأثیر محیط اجتماعی، به‌ویژه خانواده، بر تصمیم انتخاب شغل آنان است. یافته‌ها نشان داد که مؤلفه‌هایی مانند منزلت اجتماعی معلم، تأثیر خانواده و کارکرد اجتماعی این حرفه در تربیت نسل آینده و پیشرفت جامعه، نقش قابل توجهی در انتخاب شغل معلمی دارند. این نتایج با پژوهش‌های Yüce et al. (2013)، Pacursa et al. (2023) و Akpochafo (2020) همخوانی دارد و نشان می‌دهد که نگاه خدمت محور به معلمی همچنان در ذهن دانشجومعلمان زنده است. در عین حال، همانند نتایج Sharbatiyan et al. (2024)، نقش شرایط اجتماعی و اقتصادی خانواده در تقویت انگیزه‌های بیرونی نیز تأیید شد.

عوامل فرهنگی به ارزش‌ها و باورهای فرهنگی و دینی مرتبط با حرفه معلمی اشاره دارد. در این پژوهش، جایگاه دینی و معنوی معلمی و تلقی آن به عنوان رسالت انسانی و اخلاقی، از مؤلفه‌های برجسته این عامل بود. دانشجومعلمان معلمی را فراتر از یک شغل دانسته و آن را نقشی مؤثر در شکل‌دهی شخصیت و باورهای نسل آینده تلقی کرده‌اند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های داخلی به‌ویژه مطالعه Eghtesadi Roudi (2017) همسو است و نشان می‌دهد که بعد فرهنگی و معنوی معلمی در بافت اجتماعی ایران همچنان نقشی تعیین‌کننده دارد؛ موضوعی که در برخی مطالعات بین‌المللی کمتر به آن پرداخته شده است.

عوامل اقتصادی به ملاحظات معیشتی و امنیت شغلی مرتبط با حرفه معلمی مربوط می‌شود. مؤلفه‌هایی مانند حقوق و مزایا، بیمه، امنیت شغلی و درآمد ثابت در این دسته قرار می‌گیرند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که این عوامل اگرچه در تصمیم دانشجومعلمان اثرگذارند، اما اغلب به عنوان عامل مکمل و تسهیل‌کننده عمل می‌کنند و به ندرت به تنهایی تعیین‌کننده انتخاب شغل معلمی هستند. این نتایج با یافته‌های Heinz (2015)، Khosravi & Bani (2016) و Amrian (2016) و Sharbatian et al. (2024) همخوانی دارد.

عوامل محیطی - حرفه‌ای به ویژگی‌های محیط کار و شرایط حرفه‌ای شغل معلمی اشاره دارد. مؤلفه‌هایی نظیر فضای مدرسه، تعاملات انسانی، استقلال حرفه‌ای، امکان خلاقیت در تدریس و آینده شغلی روشن در این عامل شناسایی شد. نتایج این بخش با پژوهش‌های Efe et al. (2012)، Trávníčková (2021) و Ghavami Rad et al. (2015) همسو است و نشان می‌دهد که کیفیت محیط کاری و احساس حمایت و استقلال حرفه‌ای، نقش مهمی در شکل‌گیری نگرش مثبت دانشجومعلمان نسبت به حرفه معلمی ایفا می‌کند.

در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که انتخاب شغل معلمی، نتیجه تعامل پیچیده میان انگیزه‌های درونی، ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی، شرایط اقتصادی و ویژگی‌های محیط حرفه‌ای است. این نتایج بر ضرورت اتخاذ رویکردی جامع و واقع‌بینانه در سیاست‌گذاری‌های مرتبط با جذب، آموزش و نگهداشت معلمان تأکید دارد. رویکردی که بتواند همزمان به ابعاد فردی و ساختاری این انتخاب شغلی توجه کند.

پیشنهادهای کاربردی

بر اساس نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود:

۱. دانشگاه فرهنگیان با طراحی سازوکارهای منظم، انگیزه‌ها و نگرش‌های دانشجومعلمان را در طول دوران تحصیل پایش نماید.
۲. برنامه‌های آموزشی و حمایتی متناسب با تفاوت‌های فردی و انگیزشی دانشجویان تدوین شود تا از کاهش علاقه و فرسودگی حرفه‌ای پیشگیری شود.
۳. در برنامه‌های درسی، ابعاد فرهنگی، اجتماعی و حرفه‌ای شغل معلمی بیش از پیش برجسته شود تا هویت حرفه‌ای دانشجومعلمان تقویت گردد.
۴. پیشنهاد می‌شود انجمن‌های منظمی در فضای مجازی ایجاد شود تا اساتید و دانشجویان با هم گفتگو کنند. این کار باعث تقویت انگیزه دانشجویان و درک اهمیت نقش معلم در جامعه و جهان می‌شود و نهایتاً زندگی حرفه‌ای و شخصی موفق‌تری برای آن‌ها فراهم می‌کند (Pacursa et al., 2023).

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آن‌هاست.

مشارکت نویسندگان

این مقاله با مشارکت و همکاری صددرصدی هر چهار نویسنده نگاشته شده است.

دسترسی به داده‌ها

داده‌های حاصل از این پژوهش شامل پیاده‌سازی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با دانشجومعلم‌ان است. داده‌های کدگذاری شده با درخواست از نویسنده مسئول قابل‌دسترس خواهد بود.

اعلامیه هوش مصنوعی مولد و فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی در فرایند نگارش

متن اعلامیه: در طول آماده‌سازی این اثر، نویسندگان از DeepSeek برای اصلاح زبان و بهبود ویرایش استفاده کردند. پس از استفاده از این ابزار، نویسندگان محتوا را به طور کامل بررسی و اصلاح کردند و مسئولیت کامل نسخه نهایی را بر عهده گرفتند.

تشکر و قدردانی

از تمامی اساتید و دانشجو معلمانی که در این پژوهش همکاری داشتند، قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است»

ORCID

Sakineh hobbi gharatapeh

<http://orcid.org/0000-0002-4963-8668>

Leila firouzi

<http://orcid.org/0009-0003-9797-7781>

Mohammad Hassani

<http://orcid.org/0000-0002-6421-429X>

Farzaneh durud

<http://orcid.org/0009-0005-7450-3916>

منابع فارسی

- ابراهیمی، ایوب، زین‌آبادی، حسن‌رضا، هداوندی، محمدرضا. (۱۳۹۶). مطالعه کیفی عوامل مؤثر بر تمایل به ماندگاری دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان، وزارت آموزش و پرورش: مطالعه موردی استان تهران. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۱۴۶-۱۲۱، (۲)، ۱۴۶-۱۲۱. [doi: 20.1001.1.2423494.1396.6.2.6.5](https://doi.org/10.1001.1.2423494.1396.6.2.6.5).
- ادیب منش، مرزبان (۲۰۲۴). تبیین مؤلفه‌های شایستگی و اثربخشی معلمان جدید: به‌استثنای مهارت‌آموزان. فصلنامه نظریه و عمل در تربیت معلمان، ۱۰(۱۸)، ۱۸۵-۲۰۳. <https://doi.org/10.48310/itt.2024.15054.804>.
- اقتصادی‌رودی، احمدرضا (۱۳۹۶). نظریه انتظار-ارزش و مدل FIT-Choice: چارچوب‌هایی برای مطالعه انگیزه‌های دانشجومعلم‌ان پردیس شهید بهشتی مشهد برای معلم شدن. سیاست‌گذاری در تربیت معلم، ۱(۲)، ۲۹-۵۳. [doi:10.1001.1.26457725.1396.1.2.2.1](https://doi.org/10.1001.1.26457725.1396.1.2.2.1)
- بهرامی، گودرز، متقی‌ابراهیم، باصری، علی، نوابخش، مهرداد، میرزایی، خلیل (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر جایگاه اجتماعی معلم. فصلنامه نظریه و عمل در تربیت معلمان، ۶(۹)، ۱۳۱-۱۵۸. [doi: 20.1001.1.26457156.1399.6.9.7.2](https://doi.org/10.1001.1.26457156.1399.6.9.7.2)
- خسروی، رحمت‌اله، بنی‌عامریان، مریم، ۱۳۹۵، کاوشی بر منطق انتخاب حرفه معلمی توسط دانشجو معلم‌ان (مورد: دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی)، دومین همایش ملی تربیت معلم/اصفهان، <https://civilica.com/doc/483513>.
- دهنوی، میترا، جعفری‌ثانی، حسین، کرمی، مرتضی، سادات رضوانیان، مهرناز (۱۴۰۳). مطالعه پدیدارشناختی انتظارات و تجارب معلمان از آماده‌سازی آنان متناسب با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. فصلنامه نظریه و عمل در تربیت معلمان، ۱۰(۱۸)، ۲۰۵-۲۱۹. [doi: 10.48310/itt.2024.16720.961](https://doi.org/10.48310/itt.2024.16720.961)

شربتیان، محمدحسن، قربانی، علیرضا، خفته، الناز (۲۰۲۵). پدیدارشناسی شکل‌گیری انتخاب حرفه معلمی و ورود به دانشگاه فرهنگیان از نگاه دانشجو معلمان (مورد مطالعه استان خراسان رضوی) *مطالعات سیاست‌گذاری تربیت معلم*, 6(4), 1-28.

قاسم‌زاده علیشاهی، ابوالفضل، نعمتیان، محمدحسین، رزاقی، محمد (۱۴۰۳). نقش دانش و نگرش معلمی مرتبط با حرفه معلمی بر شایستگی‌های حرفه‌ای و خودکارآمدی شغلی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان تبریز. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*, ۱۳(۱)، ۱-۱۷. [doi:10.48310/pma.2024.3512](https://doi.org/10.48310/pma.2024.3512)

قوامی‌راد، زینب، آیتی، محسن، اکبری‌بورنگ، محمد (۱۳۹۴). مقایسه عوامل مؤثر بر انتخاب شغل معلمی و دلایل ماندگاری شغلی در بین دانشجومعلمان مرکز تربیت معلم امام سجاد (ع) و معلمان دوره ابتدایی شهر بیرجند. *مجموعه مقالات همایش ملی آموزش ابتدایی، بیرجند، ایران*. <https://sid.ir/paper/858343/fa>

محمودی، فیروز، حبیبی، حمدالله، خان‌زاده مقصودلو، جعفر (۲۰۲۱). عوامل مؤثر بر انتخاب شغل معلمی از دیدگاه دانشجو-معلمان دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان شرقی. *اندیشه‌های نوین تربیتی*, 33-55, 17(3), مهدی‌مقدم، امیرحسین، غلامی، زهرا، غفوری، امید (۱۴۰۱). راهکارهای عملی برای ارتقای انگیزش شغلی معلمان. *مجله دستاوردهای نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*, ۵(۵۶), ۴۴-۵۴. <https://www.magiran.com/p2558490>

References

- Akpochofa, Grace Omejevwe (2020). Factors Influencing Undergraduates' Choice of Teaching as a Career (FIT-Choice) in Nigeria. *International Journal of Education and Practice*, 8(1), 121-133. DOI: <https://doi.org/10.18488/journal.61.2020.81.121.133>
- Myriam Alvarinañs-Villaverde, José Domínguez-Alonso, Lucía Pumares-Lavandeira, Iago Portela-Pino (2022). Initial motivations for choosing teaching as a career. *Frontiers in Psychology*, 13, 842557. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.842557>
- Majid Asadpour, Maryam Hashemi Bakhshi, Pegah Mirzapour, Mehrnesa The motivational role of teachers: A systematic review of key factors influencing students' academic motivation. *Eur J Psychol Educ* 40, 133 (2025). <https://doi.org/10.1007/s10212-025-01039-0> [In Persian]
- Aldona Augustinienė, Vilija Stanišauskienė. (2025). Motives for choosing the turn to a teaching career. In *Frontiers in Education* (Vol. 10, p. 1606598). Frontiers. <https://doi.org/10.3389/educ.2025.1606598>
- Ulrika Bergmark, Stefan Lundström, Lisbeth Manderstedt, Anna Palo (2018). Why become a teacher? Student teachers' perceptions of the teaching profession and motives for career choice. *European Journal of Teacher Education*, 41(3), 266-281. <https://doi.org/10.1080/02619768.2018.1448784>
- Melek Çakmak (2008). Concerns about Teaching Process: Student Teachers' Perspective. *Educational Research Quarterly*, 31(3), 57-77. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ788430.pdf>
- Rifat Efe, Behçet Oral, Hülya Aslan Efe (2012). Student teachers' attitudes toward the teaching profession. In L. Zysberg (Ed.), *Student Attitudes* (pp.253). https://www.researchgate.net/publication/286590147_Student_teachers'_attitudes_toward_the_teaching_profession
- Ahmadreza Eghtesadi Roudi. (2017). Expectancy-Value Theory and FIT-Choice Model: Frameworks for Studying Motivations of Student Teachers in Shahid Beheshti Campus of Mashhad for Becoming Teachers. *Teacher Education Policy*, 1(2), 29-53. [20.1001.1.26457725.1396.1.2.2.1](https://doi.org/10.1001.1.26457725.1396.1.2.2.1) [In Persian]

- Fadie Hanna, Lucija Andre, Marjolein Zee (2023). Student teachers' future time perspective and teacher identity: A longitudinal study about students who will become primary school teachers. *Teaching and Teacher Education*, 136, 104382. DOI: [10.1016/j.tate.2023.104382](https://doi.org/10.1016/j.tate.2023.104382)
- Peter Haruna, Genevieve Millicent Sackey (2023). Influence of altruistic, intrinsic and extrinsic motivation on the choice of teaching career in basic education. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 7(1), 964-979. https://www.researchgate.net/publication/369766540_Influence_of_Altruistic_Intrinsic_and_Extrinsic_Motivation_on_the_Choice_of_Teaching_Career_in_Basic_Education
- Manuela Heinz. (2015). Why choose teaching? An international review of empirical studies exploring student teachers' career motivations and levels of commitment to teaching. *Educational research and evaluation*, 21(3), 258-297. DOI: [10.1080/13803611.2015.1018278](https://doi.org/10.1080/13803611.2015.1018278)
- Zhuotong Li, Wuyuan Guo (2024). Pre-service teachers' altruistic motivation for choosing teaching as a career: where does it come from?. *Frontiers in Psychology*, 15, 1334470. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1334470>
- Liriolyn B. Pacursa, Analyn D. Almoite, Divina B. Bata, Carmela G. Blando (2023). Student Teachers' Perspectives on Teaching: The Making of Teaching Profession as a First Choice. *Open Access Library Journal*, 10(5), 1-12. DOI: [10.4236/oalib.1109667](https://doi.org/10.4236/oalib.1109667)
- Mirajur Rhaman Shaoan, Tebatso Namanyane, M. Feng, M. Arif (2025, February). A systematic literature review on the importance of teacher recruitment and retention in global educational reform. In *Frontiers in Education* (Vol. 9, p. 1447752). Frontiers Media SA. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1447752>
- Petra Trávníčková (2021). The view of student teachers on the teacher's profession. *Acta Educationis Generalis*, 11(3), 23-34. DOI: [10.2478/atd-2021-0019](https://doi.org/10.2478/atd-2021-0019)
- Yüce, K., Şahin, E.Y., Koçer, Ö. et al. Motivations for choosing teaching as a career: a perspective of pre-service teachers from a Turkish context. *Asia Pacific Educ. Rev.* 14, 295–306 (2013). <https://doi.org/10.1007/s12564-013-9258-9>

References in Persian

- Adibmanesh, Marzban. (2024). Explanation of the competence and effectiveness components of new teachers: Except the Skill Learners 28. *Theory and Practice in Teachers Education*, 10(18), 185-203. doi: [10.48310/itt.2024.15054.804](https://doi.org/10.48310/itt.2024.15054.804) [In Persian]
- Bahrami, Godarz. , Mottaghi, Ebrahim. , Baseri, Ali. , Navabakhsh, Mehrdad. and Mirzaei, Kalil. (2020). sociological study of effective factors on the teacher's social status. *Theory and Practice in Teachers Education*, 6(9), 131-158. [20.1001.1.26457156.1399.6.9.7.2](https://doi.org/10.1001.1.26457156.1399.6.9.7.2) [In Persian]
- dehnavi, Mitra. , Jafari Suny, Hoseyn. , Karami, Morteza. and rezvanian, Mehrnaz. S. (2024). A phenomenological study of teachers' expectations and experiences of their preparation in line with the fundamental transformation document of education. *Theory and Practice in Teachers Education*, 10(18), 205-219. doi: [10.48310/itt.2024.16720.961](https://doi.org/10.48310/itt.2024.16720.961) [In Persian]
- Ebrahimi, Ayob. , zeynabadi, Hasan. and Hodavandi, Mohamad. Reza. (2017). A qualitative study of factors affecting the desire for the survival of teacher-students of Farhangian University, Ministry of Education: A case study of Tehran province. *Educational and Scholastic studies*, 6(2), 121-146. [20.1001.1.2423494.1396.6.2.6.5](https://doi.org/10.1001.1.2423494.1396.6.2.6.5) [In Persian]
- Ghasemzadeh Alishahi, Abolfazl. , Nematian, Mohamad. Hoseyn. and razzaghi, Mohamad. (2024). The Role of Teacher Knowledge and Attitudes Related to Teacher Job on Professional Qualifications and Job Self-Efficacy Student-Teachers of Farhangian University of Tabriz. *Educational and Scholastic studies*, 13(1), 1-17. doi: [10.48310/pma.2024.3512](https://doi.org/10.48310/pma.2024.3512) [In Persian]
- Ghavami Rad, Zeynab., Ayati, Mohsen., & Akbari Borang, Mohamad. (2015). A comparison of factors influencing the choice of teaching as a career and reasons for career persistence among pre-service teachers of Imam Sajjad Teacher Training Center and primary school

- teachers in Birjand. *Proceedings of the National Conference on Primary Education*, Birjand, Iran. [SID. https://sid.ir/paper/858343/fa](https://sid.ir/paper/858343/fa) [In Persian]
- Khosravi, Rahmatolla., & Bani Amrian, Maryam. (2016). Exploring the logic of career choice among pre-service teachers: A case study of Shahid Rajaei Teacher Training University. *Proceedings of the 2nd National Conference on Teacher Education*, Isfahan, Iran. <https://civilica.com/doc/483513> [In Persian]
- Mahdi Moghadam, Amir hoseyn., Gholami, Zahra., & Ghafouri, Omid. (2022). Practical strategies for enhancing teachers' job motivation. *Journal of Modern Advances in Psychology, Educational Sciences and Education*, 5(56), 44–54. <https://www.magiran.com/p2558490> [In Persian]
- Mahmoodi, Firoz. , Habibi, Hamdollah. and Khanzadeh, Jafar. (2021). Factors affecting teaching as a career choice from the perspective of student-teachers of Farhangian University in East Azarbaijan Province. *Journal of New Thoughts on Education*, 17(3), 33-55. [doi: 10.22051/jontoe.2021.29234.2893](https://doi.org/10.22051/jontoe.2021.29234.2893) [In Persian]
- Sharbatian, Mohamad. Hasan. , Ghorbani, Ali reza. and Khoftteh, Elnaz. (2025). Phenomenology of the formation of the teaching profession choice and entry into Farhangian University from the perspective of student teachers (Case study of Khorasan Razavi Province). *Teacher Education Policy*, 6(4), 1-28. [doi: 10.48310/edup.2024.17044.1420](https://doi.org/10.48310/edup.2024.17044.1420) [In Persian]